

Király Lajos Somogy megye földrajzi neveinek helytörténeti tanulmányában a következőket írja az itteni aranyosásról: „... Úgy látszik, Somogyban is űzték a ma már szinte teljesen elfeledett aranyász mesterséget. A patakok homokjának megsűrűsével, szitálásával arany szemcséket igyekeztek összegyűjteni. Csurgón a Nagy-árok közelében van az Aranyász nevű határrész (202/263), mely már az 1852-i térképen is szerepel. A belterület-hez tartozik az Aranyászpárt (202/34) nevű domboldal, amelyhez a következő magyarázat fűződik: »A hagyomány szerint a török uralom előtt itt település volt. A múlt században állítólag itt aranyat szántottak ki és téglatörmeléket.« Az aranyosók itteni működése olyan régen történhetett, hogy a népi emlékezet már nem tud odáig visszanyúlni. Libickozma határában folyik az Aranyos-árok (96/55), amelyhez Pesty adatközlői kapcsolják azt a hagyományt, hogy régen aranyrögöket találtak benne. Több helyen van még Aranyos nevű patak, vagy Aranyos-dűlő nevű helynév, de ezek névadása bizonyára más indítékkal magyarázható...»¹⁴

Sajnos, a nem túlságosan lelkes és alapos gyűjtőmunka alig járt sikerrel az aranyosással kapcsolatos tárgyi anyag gyűjtése területén. Egyetlen komoly tanulmány, dolgozat sem született. Tárgyi anyag alig került a múzeumokba. A mesterségről, amikor még valóban elég sokan foglalkoztak a Dráva és a Mura mentén aranyosással, úgy írtak, mint „ma már szinte teljesen elfeledett” mesterségről! Pedig akkor még könnyen lehetett volna anyagot gyűjteni igazi aranyásztól, s az ősi eszközök, szerszámok nem váltak volna a tűz martalékvává, nem kalódtak volna el.

Kissé jobb volt a helyzet a horvát oldalon, ahol a néprajzkutatók írtak néhány kisebb tanulmányt és begyűjtöttek tárgyi emlékeket, fényképezték az aranyások munkáját, s tudtommal filmet is forgattak róluk.

Mit tudnak erről a mindmáig élő mesterségről a múzeumokban? A pécsi Janus Pannonius Múzeumból Andrásfalvy Bertalan, a néprajzi osztály akkori vezetője írta:¹⁵ „... Sajnos, múzeumunkban semmiféle aranyosással kapcsolatos tárgy vagy feljegyzés sincsen. Ez irányú kutatásokat sem elődeim, sem mi nem végeztünk...” A nagykanizsai Thury György Múzeumból írta dr. Kerecsényi Edit néprajzkutató: „... Az aranyosók a Mura menti községekben, Tótszerdahelyen, Molnáriban, Órtiloson éltek... mindössze egy kis deszkánk és seprőnk van Órtilosról. A keszthelyi múzeum azonban őriz a Mura mentéről egy rovátkolt aranyosódeszkát (ez közben eltűnt!) és egy merőlapátot...”

Ma már nyilvánvaló, hogy a folyami aranyosás száalai – időben és térben eghyaránt – igen messzire nyúlnak. A hazai aranyosás történetét, mosási eljárásait, eszközeit, mesterszavait, mesekincsét tehát összefüggéseiben kell vizsgálnunk, ha valóban értékes, megbízható munkát akarunk letenni a magyar néprajztudomány asztalára. Ez csak akkor lehetséges, ha például a Dráva és a Mura aranyászata esetében bátran átlépjük az ország- és nyelvhatárokat, tehát Horvátországban, Szlovéniában, Ausztriában is végzünk kutató- és gyűjtőmunkát. Ennek ma már semmi akadályja nincsen, hiszen jó kapcsolataink vannak déli és nyugati szomszédainkkal, s munkánk eredményei így majd az ő néprajztudományukat is gazdagítják.

Nagy László Endre

A baranyai cigányságról*

Bunā zuā! – stílusosan, tehát cigányul köszöntöm a tisztelt Akadémiát, és mivel Baranya soknemzetiségű megye, a németek, a szerbek, horvátok mellől, a cigányok sem hiányoznak, szép számmal találhatók itt megyénkben. Feladatul kaptam, hogy a baranyai cigányság helyzetéről tartsak rövid ismertetést, ezt leszűkítve a Siklós alatt található egyházasharaszti körzet és az alsószentmártoni cigányokra.

¹⁴ Király Lajos: Somogy megye földrajzi neveinek helytörténeti tanulmányai. (Ipartörténeti emlékek) Kaposvár 1977. VIII. k. 304. old.

¹⁵ Dr. Andrásfalvy Bertalannak, a pécsi Janus Pannonius Múzeum néprajzi osztálya akkori vezetőjének leveléből.

* A XXXIII. Honismereti Akadémián 2005. június 29-én elhangzott előadás szerkesztett szövege. (Szerk.)

Kik is ők? Ha Erdős Kamillhoz fordulok, az ő csoportosítása szerint, az ország cigánységét három nagy csoportra kell osztanunk. Az első csoportba tartoznak az egynyelvű cigányok, más szóval *romungronak* (magyar cigánynak) nevezett népcsoport. Ők alkotják a magyar cigány lakosság 71 %-át. A másik ilyen csoport a kétnyelvű cigányok csoportja. Ezen belül is megkülönböztetjük az *oláh* cigányokat, akiket ő igazi cigányoknak is nevez, és 13 törzset foglalkozások szerint csoportosít. Ez a népcsoport – tulajdonképpen a mesterségek szerint, a lókereskedőkből, az ő nyelvükön *lovárik*, aztán kézművesekből, mint a *csurárik* (késes rostakészítő), halászbokból (*másárok*) *kelderások* (üstfoltozók), aztán házalók (*kherárik*), és még sorolhatnám tovább mind a tizenháromat. Köztük megtaláljuk a *rablónak*, *drizárnak* nevezett csoportot, és a *poszotárikat* (zsebtolvajokat), a *bugárinak* mondott dögösöket, és így tovább. Ez az a népcsoport, ahol a hagyományok nagyon élnek a mai napig is. A harmadik a román anyanyelvű cigányok csoportja, közös nevük *beás*. A *beás* szó bányászt jelent. Ezen belül három csoportot ismerünk, ők az archaikus román nyelvnek valamelyik változatát beszélik. Az első csoport az *árgyelánok*, vagy más szóval *árdilének*, ahogyan a mi cigányaink nevezik őket, tehát az erdélyiek. A következők a *tisánok*, a felső-Tisza vidéki román nyelvjárást beszélő népcsoport, és a harmadik, a legkisebb, a *muncsán*. Ez utóbbi található Alsószentmárton környékén (nevük hegyvidéket jelent). Azért is kiemelném őket, mert igazából a *beás* nyelvcsaládba tartoznak, de helyzetük nagyon különös.

Mikor kerültek ide, hogy alakult ki a nyelvük, és hogyan lettek *muncsánok*? Az alsószentmártoni népcsoporttal kapcsolatban először a faluról kell megjegyeznem, hogy a török időkben teljesen elpusztult, és az 1700-as években telepítették újjá. Az új lakosok horvát nyelvet beszélő Dráva menti sokacok, valamint cigányok voltak. Tudjuk, hogy a Dráván túlról jöttek, de hogy melyik cigány népcsoporthoz tartoztak, arról nincsenek forrásaink. A későbbiekben már olyan dokumentumokat találunk, hogy 1773-ban 13 cigány családfőt írtak össze, akik 19 gyermeket tartanak el, és feljegyzik róluk, hogy valamennyien adófizető állampolgárok. 1832-ben már 52 cigányt említenek a *Historia Domus* bejegyzései, akik valamennyien görögkeleti vallásúak. A sokacokról tudnunk kell, hogy nagyon vallásos, szláv népcsoport, akik a római katolikus vallást követik.

Akik itt ülünk, sokan tudjuk, hogy 1848-ban felszabadítják Magyarország jobbágyait, és az Erdély területén élő cigányok is szabadsághoz jutnak. Romániában azonban csak 1856-ban történt meg az úgynevezett „rabszolgák” felszabadítása. Ezért hatalmas tömegekben indultak meg a cigányok Magyarországra. A *beás* népcsoport – őket úgy hívják magyarul, hogy *teknősök*, vagyis a famegmunkálók – a Tiszán és más kisebb folyókon átkelve, a Dráváig eljutva, a Dráva mellett hatalmas, fűz- és nyárfaligeteket találva munkához jutott. Így kerültek a Drávához közeli Alsószentmárton és a szomszédjában lévő, ma Horvátországhoz tartozó Torjánc nevű, szintén sokac község közelébe.

Alsószentmártonba több időszakban érkeztek cigányok. Mivel a Bánátból és a Torjánc melletti cigánytelepről házasodtak, beszédjükben sok horvát és román szó beépült. Például amikor a *mrkve* szót mondják – de ők f-fel ejtik: *msi mrkfe*, vagyis piros répa (sárgarépa) – felét horvátul, felét románul mondják. Ezért sokan hajlamosak azt mondani, hogy ez egy keverék, egy zagyvalék nyelv, amit nem érdemes tanítani. Ez pedig így nem igaz. A *beás* nyelvcsoporthoz is kilóg egy kicsit a *muncsán* népcsoport. Hogy miért? Két egyszerű mondattal tudnám szemléltetni. *Hogy hívnak téged?* *Beásul: Kum tyé tyámā da pā tyinye?* [Kum cse csemo da pō csinye?] *Muncsánul* ez így hangzik: *Kum te támā da pā tine?* [Kum te tēmō da pō tine?] A *beásán* keményebb alapszókészletüknek körülbelül 80 %-a megőrizte az archaikus románt.

Elképesztő dolog, hogy amikor az Alsószentmárton környéki református, színmagyar községekben az oktatás már az 1700-as évek végén beindult, Alsószentmártonban 1859-ig nem létesült iskola az ott élő sokácok számára sem. Ez azért is megdöbbenő, hiszen templommal már 1797-től rendelkeztek. A püspök látogatásakor számtalan alkalommal megfedte a falu vezetőségét, hogy lehetnek olyan hanyagok, hogy nem létesítenek iskolát? Schaumburg Lippe herceg jóvoltából sikerült egy iskolát építeni a faluban élő horvát gyerekek részére. Cigánygyerek még ezt követően sem járt sok-sok éven keresztül iskolába, de a számuk közben gyarapodott. Az 1893-as országos cigány összeírás szerint Drávaszentmárton (Alsószentmárton) 856 lakójából 149 fő a cigány, ez a lakosság 17,41 %-a; az említett Torjánc 709 lakója közül 91 fő, az összlakosság 12,83 %-a. Szentmárton ezzel a létszámmal Baranya vármegyében a harmadik helyen szerepel. A siklósi járásban élő 796 cigányból 149 alsószentmártoni

volt, ami a közigazgatási területen lévő cigányság 18,7 %-át jelentette. A cigány lakosság termékenységét mutatja, hogy 60 év alatt megötszöröződött a számuk. 1941-ig azonban csak két ember tudott a maga módján írni-olvasni a cigányok köréből. „Tátrai Péter bácsi és egy másik idősebb ember – írja Faludy András Alsószentmártonról szóló könyvében –, az ő nevét nem tudtam kideríteni.” Tulajdonképpen az egész cigányság, amely a telepen zsúfolódott össze, analfabéta volt.

Tudjuk, hogy 1868-ban Eötvös József vallás- és közoktatásügyi miniszter külön felhívta a falvak vezetőinek figyelmét arra, hogy a tanköteleseket próbálják iskolába kényszeríteni. Ennek azonban nem sok foganatja volt. Az 1930-as években ismét felvetődött a cigány gyerekek tanításának kérdése. Szentmártonban ekkor már 120 tanköteles gyerek volt, és 350–400 főre volt tehető a cigányság lélekszáma, a sokác lakosság száma ugyanakkor csökkent. Ez már az az időszak, amikor kákicsi Kiss Géza, Kodolányi János, Fülöp Lajos az egyke ellen harcolnak, és tudjuk, hogy az ormánsági községekben fogy a gyerek, a drávaszegi iskolákban is csökken a gyerekek létszáma. A cigányságnál ezzel szemben a gyerekek egyre többen lettek.

Az iskola ugyanakkor nagyon elhasználódott. A község vezetői úgy gondolták, hogy a miniszterhez fordulnak állami segítségért. Az akkori kultuszminiszter okos volt, egy leiratban közölte, hogy a sokác iskola részére, annak felújítására 4000 pengőt fog leküldeni, ha vállalják egy cigány iskola építését. Még azt is előírták, hogy a leendő iskola építéséhez a vályogot az ott élő cigányságnak kell elkészítenie, de fuvarról a sokác lakosságnak és a községi előljáróságnak kell gondoskodnia.

Eközben az iskolakérdés egy kicsit a háttérbe került, talán a vezetők hanyagsága miatt is. De eltelt 1-2 év, és egyre sürgetőbbé vált az iskola. Ismét jött a pénz, most már a cigány iskola részére, de közben kiderült, hogy a sokác iskolát is fel kellene újítani, sőt nemcsak felújítani, hanem újjáépíteni. A miniszter ekkor már 12 ezer pengőt kínált a sokác iskola felépítésére. Végül is majdnem egy időben kezdődött el a két intézmény felújítása.

1941 őszén a cigány iskola egy tantermében Révész Erzsébet, ma is élő bajai tanítónő vezetésével megkezdődött az oktatás. Nyugodtan mondhatom, hogy az országnak, de Baranya megyének egészen biztosan a legkorábban létrehozott cigány iskolájáról van szó. Tudjuk, hogy az országban korábban is voltak kísérletek – hiszen 1859-ben, Arad megyében, Pankaszon és másutt is cigány iskolákat indítottak be; vagy 1937-ben, Somogy megyében is volt cigány iskolai kezdeményezés a beás népcsoport körében – de azok igazi sikerrel nem jártak. Én ma pedagógusként belegondolva el sem tudom képzelni, hogy mit kezdett az Alsószentmártonba került fiatal, kezdő tanítónő az osztályba beírt több mint 50 gyerekkel, ahol a 6 éves-től a tizenkét évesig minden korosztály megfordult. S képzeljük el, hogy a cigány iskolában folyt az oktatás! A sokác iskolában pedig – pont azért, mert a vezetők veszekedtek – nem lehetett elkezdni a tanítást. Bonyolította a helyzetet, hogy Révész Erzsébet állami alkalmazású nevelő volt, a sokác iskola pedig katolikus, egyházi fenntartású, ahová nem kaptak megfelelő tanítót. A cigány iskola tanítónője segítette a sokác gyerekek tanításába. Azt is megengedte, hogy az üresen lévő egyik nagy terem használhassák a gyerekek, amíg a sokác iskola el nem készül. Szép dolog, nemes gesztus volt. A sokác és a cigány iskola tanárai mindvégig nagyon jó kapcsolatban voltak és együtt tudtak dolgozni.

Végre 1941 decemberében elkezdődött az oktatás a sokác iskolában is. Ott ismét tanítói gondok jelentkeztek, a cigány iskolában ugyanakkor folyamatosan haladt a munka. Nem fejezte be minden gyerek az évet, de az 1941-es Dunántúli Napló cikkben számolt be a karácsonyi ajándékosztásról, ahol több mint 117 gyerek kapott a siklósi ferences atyák támogatásával, a tanítónő megkérdezésével ajándécsomagot.

Miért a ferences atyák segítették az iskola működését? Mint mondtam, 1832-ben 52 görögkeleti cigányt említ a História Domus. 1930 és 1940 között a ferences atyák egyre sűrűbben látogatták a cigánytelepet, ez valószínűleg egyházi feladatuk volt. Hogy miért? Trianon után Baranya déli részéről, ahol ma csak a német nemzetiséget tartjuk számon, a szerbség valósággal kimenekült, s velük együtt a papjaik is eltűntek. Mivel az 1940-es években Alsószentmártonba előbb a beremendi, a siklósi, később a mohácsi pópa járt ki, ezek a ritka találkozások nem feleltek meg a cigányok igényeinek, szokásainak. Ekkor a ferencesek hittantanfolyamot indítottak, és azután tömeges átkeresztelésre került sor. A falu ma már római katolikus vallású, és a több mint 1100 cigány mellett alig található magyar lakos. Lankó József plébá-

nost, valamint egy-két benősült vagy bekerült nőt leszámítva, homogén cigány közösségről beszélünk.

A cigányokra abban az időben is jellemző volt, hogy nemigen jártak templomba, de a keresztelés szentségével és a temetéssel éltek. A mai napig őrzik azt a szokást, hogy amikor hazahozzák az édesanyját újszülött kisgyerekével, addig nem mehet be a házba, amíg nem *csorgatnak*, tehát a szájába vizet nem vesz, és nem csorgatja a mellére, hogy legyen elegendő teje. Élnek azok a szokások is, hogy *védetni kell a gyereket*. Amíg a keresztelés meg nem történt, nem vihetik ki levegőzni, lehetőleg – még a rokonság köréből is – minél kevesebben látogassák. A gyerek születése után azonnal fokhagyma vagy kés ráhelyezésével védekeznek; a kisgyerek újra cérnát csavarnak. Nem öntik ki este a fürdővizet, mert arra rátaposva a gyerek álmatlanná válna, és nem adnak kölcsön semmit, még egy cigarettát sem, nehogy a szoptató anyát vagy a kicsijét valami bántódás érje.

Annak ellenére, hogy már övek a templom és római katolikusok, az öregek számtalan görögkeleti vallási szokást megőriztek. Ilyen például a *karácsonyi szalmabevitel*. Aztán a *bugurdicának* nevezett fonott kalács, amit a halottak emlékére sütnek, és amiről azt mondják a gyerekek, hogy „tanár bácsi, ez nem jó semmire, de azért megesszük tiszteletből”. Karácsonykor gyertyát állítanak a kalács közepébe, húsvétkor tojást helyeznek bele. Az öregek ma már egyre kevesebben, de még megünneplik a *cigány karácsonyt*, ami tíz nappal később van, mint a katolikusoké, ugyanakkor, mint a görögkeleti szerbeké. Ezeket a hagyományokat a mai napig őrzik, keverve a két vallás szokásait.

Mivel az iskolából indultam el, ott is folytatnám gondolatmenetemet. Véget ért a II. világháború, és ismét nagy változások történtek a községben. A cigány és a sokác iskolában is beindult a tanítás két-két tanerővel. Csöppet sem mondható nagy eredménynek, különösen a cigány iskolában oktatott gyerekeknél nagy volt a lemorzsolódás. Általában 50 fős osztályok voltak, de előfordult, hogy 80-90 főt írtak az elsőbe. Közöttük megtalálható volt az elmebetegtől és a testi fogyatéktól kezdve egészen a legjobb képességűig. Nagyobb változás Simon Béla idején következett be, aki festőművész volt, Romániából települt át feleségével együtt, és tanította a gyerekeket. Jól beszélt románul, ő hívta fel a figyelmet arra, hogy ez a népcsoport tulajdonképpen az archaikus román nyelv egy változatát beszéli. Attól kezdve az anyakönyvekben is megjelent az, hogy „anyanyelve román”. Nagyon küzdelmes éveket éltek itt. Béla bácsi és felesége is cukorral, de főként enniával csalogatták a gyerekeket az iskolába. 1962-ig tanítottak itt, a kezük munkája meglátszott azon, hogy egyre többen elvégezték az alsó tagozatot.

1963-ban ismét nagy változás történt. Öt kisközségből létrehozták az Egyházasharaszti Körzeti Általános Iskolát, ahová minden faluból bevitték a felsősöket. Bekerült Siklósnagyfalu, Old, Egyházasharaszti ifjúsága, Alsószentmártonból mindössze öt gyerek. 1941-ben indult a cigány gyerekek oktatása, de húsz év során mindössze öt gyerek jutott el a felső tagozatig! Közülük Jovanovics Milán az első, aki 1966-ban elvégezte a nyolc osztályt! A többiek addig szépen kihulltak. De a cigány gyerekek száma az iskolában egyre nőtt, a sokác lakosság és gyermekeik létszáma pedig csökkent.

Ha belegondolunk a sokác lakosság helyzetébe, megérteni, sőt elképzelni sem tudjuk, hogy mi zajlott a faluban. Az összevontan működő sokác iskolába beintegrálták a negyedik osztályos cigány gyerekeket. Ennek az lett a következménye, hogy a sokácok elvitték a gyerekeiket először a szerb-horvát iskolába, aztán Harasztiába az alsó tagozatba, és ahova csak tudták. A másik dolog volt a ferences atyák térítése nyomán, a cigányság katolikussá válása. A sokácok már azt is nagyon nehezen viselték el, hogy 1941-től a templomot meg kellett osztaniuk, mert Révész tanítónő megjelent a cigány gyerekekkel a templomban. Nagyon sok szép szöttek díszítette ezt a templomot, mindenkinek megvolt a helye. Félítették a templomukat, mégis először onnan szorultak ki. Mikor aztán a gyerekeik közé beintegrálták a cigány gyerekeket, úgy érezték, hogy elveszik tőlük az iskolájukat is.

A cigány lakosság az állami gazdaságokban, termelő szövetkezetekben, a pécsi és a Tolna megyei építőipari üzemekben, a baromfifeldolgozóban és számtalan más helyen kapott állást, dolgozott, hitelhez jutott, állami támogatásokból házat próbált vásárolni. A németek nagy részét már 1946–47-ben kitelepítették, vagy elmenekültek, különösen akik a Volksbund tagjai voltak. A sokác lakosság ezeket az épületeket elfoglalta, az ő házaikba pedig a telepről költöz-

tek be a tehetősebb cigány családok. 1963-ban elkezdődött a lakosságcsere. Szörnyű állapotok alakultak ki, a sokácok nem tudták elviselni, hogy a telep 650 fős cigány lakossága helyet kér magának a faluban. Nem tudták kezelni a két népcsoport közötti problémákat, a verekedéseket, a lopásokat, az eltérő erkölcsiséget. A sokácok végül is eladták a házaikat és elköltöztek. Az 1963-ban kezdődött folyamat 1978-ra befejeződött, Alsószentmárton cigány többségű, homogén községgé vált. A sokác népcsoport igyekezett új lakóhelyet választani magának, Kásádot, Siklóst, ahol egymás közelében élhettek, anyanyelvükön beszélhettek, hagyományos kultúrájuk töredékét ápolhatták. A cigányság pedig mára az egész körzetben többségi népcsoporttá vált.

Nekünk is lépünk kellett. 1980-tól kezdve honismereti szakkör működik az iskolánkban, és a cigány gyerekeket is be tudtuk ebbe vonni. Mint pedagógus és mint honismereti szakkör-vezető annak idején nagyon nehezen éltem át, hogy a magyar gyerekek eltűntek az iskolából. Az volt a kérdés, hogyan lehet honismeretet tanítani, hogyan lehet a paraszti kultúrával, a történelemmel megismertetni egy teljesen más népcsoportot? Meg lehet! A cigány gyerekeket pontosan a kultúrájukon, az ő hagyományaik tisztelétén keresztül lehet meghódítani. Az 1980-as évek végén fakultációs keretben honismereti oktatást vezettünk be az iskolánkban, 1990-től kezdve a román nyelvet is oktatjuk. Munkafüzeteink, könyveink, a magyarországi román iskolákban használatos nemzetiségi tankönyvek, amelyek szóanyagát kolléganőnk kiegészíti a helyi muncsán nyelvjárás szavaival. A gyerekek ragyogóan tudnak vele dolgozni, sikerélményük van.

2005-ben a közoktatási iroda által szervezett országos cigány népismereti versenyen az 5–6. osztályos korcsoportban a 2. helyezést, a 7–8. osztályosoknál a 3., 4., 5., és a 9. helyezést szereztük meg. Ez csak úgy volt lehetséges, hogy a nyelvoktatás mellett 1998-tól kezdve cigány népismeretet is tanítunk.

Hogy kultúra-e ez? Ezt senki sem kérdőjelezheti meg! Hogy bizonyítékát is adjam, egy rövid, beás karácsonyi köszöntőt szeretnék felolvasni.

Bunã gyiminyácá, māj! Hár szã fíjé,
kã-ny ázsunsz krisjunu-sztã. māj! Ku
pãcse sí ku szãnãtãtve. sí ku voje
sí ku fãlã sí ku kukuríj. māj ku
mult biny, māj ku mult nurok.
Dã lá miny pucijn, dã lá Dimizo
máj mult.
Fugã rou, kã pãrou, vijé binyilye,
kã nãlbinyilye!
Kityé pãj-ãsz pã kulyib-ãszt dã
tyityije, átityé bánj dã pipãros szã
vã gye Dimizoãn fãkãz dã kulyibã!
Szã-m jirtéc, kã jo māj mult ny styu!
És a házigazda mondja, hogy:
Ámmen, ámmen!

Jó reggelt, hej! Hála legyen,
hogy megértük ezt a karácsonyt, hej!
Békével és egészséggel, jókedvvel,
büszkeséggel és boldogsággal, sok
jóval, sok szerencsével.
Tölem keveset, a Jóistentől többet.

A rossz illanjon el, mint a harmat,
jöjjön a jó, mint a méhek!
Amennyi szalma van ennek a kunyhónak
a tetején, annyi papírpénzt adjon
a Jóisten a kunyhótok földjére!
Bocsássatok meg, hogy nem tudok többet!

Ámen, ámen!

Katona Imre

Források: Erdős Kamill cigánytanulmányai; Cigány néprajzi tanulmányok (1997)